

Redactia Redactorului

Candela Redactiei

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literaru, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 8 d. v. a.
Pre siese lune . . . 6 " " "
Pre anulu intregu . . . 12 " " "

Pentru Anunt'le:
ora: intregu 30 Fr. = 30 Lei a.
" 6 lune 16 " = 16 " "
" 3 " 8 " = 8 " "

Pentru inseritiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tacu's tim-
brale pentru fiesco-care publica-
tiune separatu: In loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 9/21. martiu, 1871.

Tranzarea, indecisiunea, temporisarea lui Thiers totu n'a d'in cauzele principale pentru cari la 1848. a cadutu tronulu si dinasti'a regelui Ludovic-Filipu. Ne tememu, ca totu acea indecisiune, vacilare, indeterminatiune a lui Thiers, dupu alu guvernulu republicanu francesu, va contribui fatalmente la caderea Republicei de asta-di in Franci'a; ne tememu ca ea va cade inainte de a se consolidá, cá-ci consolidata odata nu credemu ca ar' mai poté fi omu séu potere care se restorne edificiuu republicanu alu Franciei, si-o repetim ca fatalmente Thiers este care contribue mai putinu, macaru elu ar' trebui se fia care se contribuie mai multu, la consolidarea Republicei franceze. Cuventarea lui, despre care amu memo-rii si in numerulu trecut, si care o a tienutu la 10. l. c. in adunarea nationala de la Bordeaux, este unu adeveratu ibis-redibis. Elu nu este contra Republicei, dar' nu este nici contra Monar-chiei; elu nu uresce pre republicanu, dar' respecta pre monarchisti. Ei bine! Ce inseamna acést'a, in gur'a capului Republicei, care acum si chiar' sub acestu capu este a se consolidá, a se intrade-terminá, a se intari, cá nici astutulu Napoleon, nici burbonistii, nici orleanistii, nici legitimistii, si nu mai scimu anca cáti isti de monarchisti — si, cum se dice, nici portile infernului se nu prevale a sup'ra ei?

Asta procedura neexplicabile a dlui Thiers trebe ca este un'a d'intre cauzele miscariloru revolutionarie in Paris. Ce miscari revolutionari? Este unu adeveratu resbelu civilu. Se pote cá gu-vernulu republicanu, alu carui capu este dlu Thiers, se cante cu manile in sinu la o turburare, care nu pote de cátu se ruineze Republic'a? Pote guvernulu se ste in neactivitate, fára a nu deveni complice caderei Republicei?

Guvernulu a ordinaru atacu contra turbura-toriloru d'in Montmartre. Dar' dlu Thiers, cá la a. 1848., asiá si acumu vine totdeauna pre-tardíu. Soldatii au trecut la insurgenti, si ataculu guvernului a facutu unu mare fiasco — si asta-di Parisulu este in resbelu civile. Insurgenti d'in Montmartre au tienutu judecata asup'ra generaliloru Lecomte si Thomas, si i-au impuscatu. Statulu major alu generalului Vinoy si tota ar-mata' lui regulata s'a retrasu pre tiermurea stanga a Seinei, si restabilirea ordinii o a incredintiatu gardei nationale. Boltele sunt inchise. Comunica-tiunea omnibus-elor a incetatu. In suburbe se facu baricade. Adi máne gard'a nationale anca va trece la insurgenti — si apoi dlu Thiers éra-si va veni cu ataculu seu cá totdeauna pre-tardíu, candu adeca guvernulu incapabilu de a guverná va fi resturnatu.

Napoleon a pasesitu locuint'a sa da prisonariu d'in Vilhelmshöhe; si nu este imposibilu cá acést'a iesire a lui in lume se fia in legatura cu miscarile d'in Paris; cu atátu mai vertosu, ca diurnalulu lui Bismarck ica sub patronagiulu seu pre Napoleon, si dice ca dinasti'a lui Napoleon nu prin resbelu a voitu a o salvá.

O francesi! francesi! paziti-ve, si cautati in jurulu vostru, si intruniti-ve cu totii sub stindardulu republicei — intrunitive, pene candu anca nu e pre-tardíu. Lasati certele interne; nu ve versati voi insi-ve scumpu sangele vostru; fia-ve destulu cu sangele cátu v'au versatu barbarii ucidentu-ve. Intruniti-ve si consolidati tiner'a vostra republica, cá-ci numai aici libertatea preste totu, si in specialu libertatea nationale e possi-bile; acea libertate nationale, care singura este adeverat'a basa a libertatii generali. Fia lupt'a nationale la voi nu intre voi ci contra elemente-loru straine.

La noi lupt'a nationale anca este in flóre, dar' noi nu ne luptamu intre noi, luptamu contra acelor-a cari ne disputa existenti'a nostra nationale. Germanii de o parte, si Magiarii de alta parte, o facu acést'a; pre candu ei ar' trebui se cugete, precum noi cugetamu, a realisá dimpreuna cu noi o sistema in care tóte natiunile d'in monar-

chia, atátu cele d'incoló cátu si ceste d'incóce de Lait'a, se-si afie garantia solida a esistentiei nationali, si care garantia nu este alta, decátu: drepturi egali, libertate egale. Aplicatiunea franca si leale a acestui principiu a facutu possibile esi-stenti'a unei federatiuni nice dar' tari in centrulu Europei, in Elveti'a. Constitutiunea Elveticiei tiene cu legaturi omogene impreunati intr'unu statu, si inimati de acelasu simtiu patrioticu pre italieni, francesi si germani. Acést'a legatura a loru atátu este de solida, in cátu unitatea Italiei, marele regatu italianu, n'a potutu si nu va poté se in-spire ticinesiloru nici-odata cugetulu de a se rumpe de catra Elveti'a; nici marele imperiu — trecut acumu — alu Franciei, séu tiner'a Republica de asta-di, n'a potutu si nu va poté se seduca pre francesii elvetiani a dorí vre o data schimbarea pertinentiei loru politice; nici cantónele germane nu se lasa a se amegi de triumtele recentu prus-siane spre a se alaturá la Germani'a. Ce sunt tote aceste, daca nu urmarile practice ale aplicatiunei principului de drepturi egali liber-tate egale pentru toti.

Astfelu de Elvetia voimu si dorimu noi in imperiulu Austro-ungaru.

Quod faxint nationes!

H.

Ungurii si natiunile de sub egemoni'a loru.

Foi'a periodica politica „Freier Orient“, care apare in capitala Romaniei libere, sub redactiunea dlui Andriciu, publica, in nr. 21 de la 16/4 martiu a. c., una corresponsintia d'in Zagrabia carea, vorbindu pre de una parte despre nou'a politica ce domni unguri, séu mai scurtu dísu, dlu Andrassy, care conduce si direge tote, voiesce a o inaugura' facia cu opusetiunea croata, ér' pre de alta parte, despre federatiunea poporeloru de sub egemoni'a unguresca-nemtiesca séu dualistica, ni atrase si atentiunea nostra.

Éta dar' ce dice intre altele mentinut'a cor-respondintia: „Federatiunea croatiloru, serbiloru, romaniloru, slovaciloru, etc. carea este aproape a se infiantá, face unguiloru multa dorere de capu, si acést'a cu atátu mai vertosu, cu cátu federatiunea are cea mai buna perspectiva de a se estinde si intari. Conducatori natiuniloru numite mai susu, precum si ai cehiloru, poloniloru democrati, etc. se voru intruni in primaver'a anului curinte in Vien'a spre a se consultá despre modulu, cum s'ar' poté estinde acést'a federatiune a sup'ra toturoru slaviloru si romaniloru d'in Ostrunguri'a, ca astu-feliu se devina tare si mare, se devina una federa-tiune pre viet'i'a si morte, si dupa-ce se voru fi invoitu asup'ra punctelor principale ale programei, unirea definitiva are se se faca apoi in una conferintia, care se va tiené in Pest'a. — Acestu-a ar' fi — dice corresponsintele — unu evenimentu de mare importantia pentru poporele slavice si celu romanu, si ajungundu la unu resultatu defi-nitivu, ar' produce una perfecta schimbare in destinele Ostrunguriei, séu mai francu si mai bine dísu, ar' fi primul pasu spre consolidarea — séu daca unguirii si nemtii voru voii asié — spre decade-rea ei. Spre consolidare, daca unguirii si nemtii aru renunциа la rolulu de suprematia si s'aru multumí cu aceea-si mesura de dreptu, care li compete ca si celoru-lalte natiuni. — Spre decadere, daca nemtii austriaci voru preferá a se arunca mai bine in braciule Germaniei unite, ér' unguirii, parasiti, nu voru mai fi in stare a resiste valuriloru slave si romane.

„Altu motivu, care fece pre magiari a luá facia cu Croati'a una directiune politica, loru nein-datenata, este denumirea ministeriului Hohenwart d'in Cislaitani'a, care se pare a avé aplecare se multumiesca, in fine, elementele nemultumite ale monar-chiei prin intruducerea federalismului. Magiarii si nemtii austriaci numescu acést'a — reactiune, de-ora-ce acestu sistemu de statu li-ar' detrage drep-tulu usurpatu si poterea de a domni preste cele-lalte natiuni.

„Ei voru miscá tote petrele contra intrudu-cerii federalismului, ba pote voru apelá chiaru la poterea armata. Acést'a o ar' poté face inse si sla-vii si romanii, si apoi dreptulu celui mai tare ar' invinge. Magiarii sciu ce va se dica a stá facia, in aceste tempuri viforose, cu una Croa'fa nemul-tumita. Ei si-aducu a minte de 1848. nulu Jelaciciu; nóe inse ni se pare, cá spre asié ce-va este cam tardíu, etc.“

Despusetiuni pentru concentrarea de truppe austriace in Boc'a de Cattaro.

La ordinulu generalului Ivanovicu, auctoritatile administrative d'in Boc'a de Cattaro au provocatu tote representatiunile municipale rurale, ca se statorosca in modu exactu, cáti soldati pote se primesca fia-care comuna, si se faca unu raportu specialu despre acestu obiectu. Vaporele de Triestu aducu necontentu victualie si provisiuni de totu felulu in Boc'a de Cattaro, unde tote magazinele sunt pline. In Muntenegru tota lumea este convinsa, cá concentrarea de truppe austriace in acestu locu, dice „Corr. slave“, nu este decátu prologulu unei drame, pre carea D. Beust este resolutu a o jocá in Orientu. Cancelariulu i se prepara proiectulu de a anesá Bosni'a si Er-tiegovin'a cátra Austri'a. De alta parte se constata una miscare forte notabile in Muntenegru care, la svaturile Rusiei, si-a transformatu si imultitu armata.

Voivodii cari, spre a-si completá educatiunea militaria mersera la Cettinea, au avutu ocaziunea de a audí discursulu forte bellicosu, cu care i-a intempinatu principele Nichita; elu li-a dísu, cá intr'adeveru, se stée gat'a la una espeditiune forte aproape. „Cernagora“, noulu organu muntenegrinu, pledeza in modu patrioticu pentru ideea unui resbelu imminente.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 18. mart. 1871.

Siedintia se deschide la 9 ore a. m., sub presiedintia ordinaria a presiedintelui Paulu Somssich. — Dupa cetirea si verificarea processului verbalu alu siedintei precedente se presinta mai multe petitiuni, cari se transmitu comisiunei petitiunarie.

Stefanu Pavlovics spune, cá a cetitu in diariile franceze, vienesi si d'in Prag'a, cá pre tempulu candu Fran-ci'a érá cercetata de cele mai grave desastre, unu francesu, cu numele Victoru Jean, intreprise una caletoria prin Slavoni'a, Bosni'a si Ertiegovin'a cu scopu de a face studíe arceologice si paleontologice in acele tienuturi, si, reintor-cundu-se in Zagrabia, fu prinsu fára neci una cauza si inchisu una luna in una temnitia destinata pentru crimina-listii cei mai comuni, de unde apoi fu eliberatu fára neci una informatiune si satisfacere; intre ace'a inse numitulu prisonieru francesu a incaruntitu in carceru, in urm'a relei tractari. Dreptu-ace'a oratorele interpelleza pre ministrulu-presiedinte, daca are cunoscintia despre casulu acestu-a, si daca n'are, voiesce a ordina' investigatiune, a dá satisfacere cetatiunulu francesu vatamatu si a pedepsi pre offialii cul-pabili d'in Zagrabia?

Mircea B. Stanescu. Onorab. camera! Am cetitu in diarie, cá dlu ministru de interne s'a insaneto-siatu degiá, deci cu bucuria me folosescu de acést'a oca-siune pentru a-i adresá trei interpellatiuni. (Maritate gene-rala). Prim'a interpellatiune se reduce la ascurarea eseri-tarii drepturiloru constitutionali. Nu am voitu se vorbescu despre acestu obiectu, inse am esperiatu, cá in diferitele parti ale tieriei se intempla nenumerate casuri de abusuri, si nu esiste neci una perspectiva ca aceste abusuri se nu se re-petiesca si in venitoriu, daca dlu ministru de interne nu va luá mesure energice pentru incetarea loru. Detorint'a nostra este a aduce la publicitate asemenea abusuri, pentru ca dlu ministru de interne se íee mesurele necesarie pentru cur-marea loru.

Dupa ace'a cetesce urmatori'a interpellatiune cátra ministrulu de interne:

1) Are dlu ministru cunoscintia in generalu cum-cá officialii subalterni administrativi impedeza, aména, ba prin substituiuri eludu in totu modulu alegerile libere si constitu-

tionale la deregatoriele comunale, și cum-că acei diregatori subalterni nu observă ordinațiunile ministerului date în privința alegerilor?

2) Are cunoștința dlu ministru în specialu, cum-că în comună Costeu, cottulu Temisiu, cerculu Versietului, prin morrea notariului comunulu de acolo devenind în vacanță acestu postu încă în lună lui augustu anul 1870, vice-comitele, și respective judele de cercu neci până în diu'a de asta-di n'a efeptuit alegerea, de-si, în urm'a reclamelor locuitorilor, chiaru ministerulu a ordinaru alege?

3) Este aplecatu dlu ministru, ca facia cu vice-comitele, și respective cu judele cercualu să-si valideze numai decătu ordinațiunea, și astu-feliu să sustiene poporul în exercitarea drepturii constituționale?

Obiectulu interpellatiunei a dou'a este cestiunea națională, carea, delegată fiindu prin art. de lege XLIV, §. 27, este obligatoria atât pentru noi, câtu și pentru dlu ministru. (Cetesce):

Interpellatiune către dlu ministru de interne:

1) Diariile d'in capitala au adusu la publicitate, ca posturile de comiti supremi, cari sunt în vacanță, s'ar fi suplinite degi prin noue denumiri, — în specialu d'in fonte siguru am întielesu, că în comitatulu Aradului, ai carui locuitori 5/6 părți sunt romani, s'ar fi numiți de comite supremu unu individ, care neci nu e de naționalitate romană, neci nu scie limb'a majorității indicate mai sus; întrebu: este intru adeveru otaritu dlu ministru a face, respective a sustiené pentru comitatulu Aradului una astu-feliu de denumire? Daca e:

2) Cum va poté dlu ministru împreună acēta procedur'a a sa cu art. de lege XLIV, §. 27, de la anul 1868, și cu memorandumulu romanilor d'in Aradu, provediutu cu mai multu de 7000 subscribersi, și datu anul trecut prin una deputatiune anume dlui ministru-presedinte, și, preste totu, cu pretensiunile ecuității și dreptății?

A trei-a interpellatiune a mea se referesce la cestiunea internatiunala. (Să audim!) Interesulu imediatu alu Ungariei ar fi, o scim și o scim astu-că totiu, a traf în simpatia și amiciata cu țierele și poporele vecine, cari tindu la libertate. Am veditu inse, că guvernulu nu-si implinesce acēta detorință, care e atât de naturală, ci, d'in contr'a, sustiene în statele vecine diferite diurie subventiuante, ale caror chiamare se vede a fi, a acțiia discordia și antipatia între doué natiuni și între statele vecine. Am espertu mai de multe ori, că guvernulu se nesuesce, câte una-data prin lucruri mice, a potență acēta antipatia.

Omorab. camera! Abstragundu dela tote aceste, eu rogu pre guvernulu preste totu, ca să încete una-data cu d'alu d'aceste, și să se întorca pe calea carea destiepa simpatia, că-ci numai asie poté fi asigurat venitorulu ambelor state vecine. Me miru dara, că și dlu ministru de interne, care de altmintrelea n'ar fi chiamatu a urm'a politic'a esterna, comite fapte, cari potu să provoce susceptibilitatea natiunilor și țierelor vecine. A încetă cu acēta politica provocatoria, este obiectulu interpellatiunii mele, și scopulu este ca dlu ministru de interne în venitoriu să nu urmeze acēta politica. Éta interpellatiunea mea (cetesce):

Interpellatiune dlui ministru de interne:

1) Principatele Moldov'a și Valachi'a, uninduse într'unu singuru și nedespartibilu statu prin tratatulu de Parisu, art. 1. de la 19. augustu, anul 1858, prin întervenirea chiaru și a Austriei, au primitu numirea de „Principatele d'una rene unite“, carea de atunci incoce s'a întrebuintiatu și trebuiă

să se întrebuinteze în tote actele internatiunale și în notele diplomatice; cu tote aceste inse dlu ministru de interne întrebuinteaza și sustiene și până în diu'a de asta-di în pasporturile sunatorie pentru strainetate numirea de „*Oláhország*“ și într'altu locu „*Moldvaország*“ și „*Oláhország*“, germaneace „*die Moldau Wallachei*“, în testulu francesu „*la Moldavie la Vallachie*.“ și vrendu a ignorá astu-feliu uniunea legale a țierelor romanesce, întrebuinteaza și sustiene numiri nevalide în dreptulu internatiunala; întrebu: 1) d'in ce motive face dlu ministru acēta?

2) Este aplicatu dlu ministru a încetá pre venitoriu cu astu-feliu de violári a dreptulu internatiunala, și anume și până atunci, până candu se va primí în dreptulu publicu europenu singur'a numire corectă de „Principatulu Romaniei,“ numire adoptată în conferința trecută d'in Londr'a?

Interpellatiunile se voru comunicá ministrilor concerninți.

Ernestu Simonyi pune pre biurulu camerei una multime de petitiuni în favorulu integrității Franciei. De-si pacea e inchiaiată degi și, prin urmare, tote petitiunările sunt zadarnice, continua oratorele, aceste petitiuni merita totu și a se luá în consideratiune, fiindu că ele documenteaza, că țier'a desaproba politic'a guvernului ungurescu observată facia de cestiunea francesă-nemtiesca. — Se transpunu comisiunii petitiunarie.

Stefanu Eder presinta unu proiectu de resoluțiune, dupa care cam'ra invita pre ministrulu justiției a presintá câtu mai curundu unu proiectu de lege despre desființierea asié numitelor regalie mai mice, ca acelu-a să se pota pertratá încă în sesiunea presinta. — Se va tipări și distribui.

Raportorele comisiunilor intrunite, financiaria și pentru călile ferate, Iuliu Kaucz, pune pre biurulu camerei raportulu comisiunilor d'in cestiune, relativu la proiectulu ministrului de comunicatiune despre construirea liniel ferate Eperiesiu-Tarnov. — Raportulu se va tipări și pune la ordinea dfilei.

Ministrulu-presedinte, c. Iuliu Andrássy, pune pre biurulu camerei legile sancționate de Majestatea Sa: despre responsabilitatea, amovearea și pensiunarea judecatorilor și officialilor judicari; despre nou'a împărțire a districtelor de honved; despre immultirea escadronelor cavalleriei de honved; despre sistemisarea nouelor posturi de medici în armat'a de honved; despre organizarea staturilor majore și, în fine, despre conchiamarea estra-ordinaria a honvedilor cu scopu d'a formá oficerii și sub-oficerii. — Dupa publicare se tramitu camerei magnatilor.

Dupa ace'a cam'ra trece la ordinea dfilei: pertratarea proiectului de lege despre bugetulu de pre anul 1871.

Raportorele comisiunii centrale, Colomanu Széll, spune că desbaterile bugetarie au duratu mai bine de doué lune, și că comisiunea centrala a primitu unanimu rezultatulu acestor desbateri, va să dfece proiectulu de lege despre bugetu, d'in care cauza neci nu afla de necesariu a mai recomandá în deosebi acceptarea numitelor proiectu de lege.

Eduardu Horn nu voiesce a reinnoi cu acēta ocaziune desbaterea generală, ci face numai ore-si-cari observatiuni cu privire la legea bugetaria. Oratorele dechiară, că e forte bine, cum-că bugetulu s'a împărțit în trei părți: perceptiuni ordinare și estra-ordinare, erogatiuni ordinare și estra-ordinare și, în fine, perceptiuni și erogatiuni ale operatiunilor de

credit și cassa. În u, 16. martiu. Ducele de B numai în urm'a dinulu să subsemneze protoco financiaru la întândinulu a sositu numai cu tulu să fie clar, și de inchiaierea siedintei fi ea d'in contr'ar. 16. martiu. Monitoriulu cum si veri-... ministeriulu de interne atatu este de reg. încatu... țierei cum că ser veratu și mai dechiaru nu esiste în întreaga Europă.

cum e presintatu asta-di bugetulu se pote dfece, ca el tiene trei sume principale: perceptiunile totale 260 lione, erogatiunile totale 242 milioane, și deficitulu 18 lione; dar' perceptiunile, erogatiunile și deficitulu numai minciuna. (Miscare.) Positiunile d'in capitulu treilea, cuprinse în operatiunile de credit și cassa, mare parte, asié numite positiuni curinte, și sunt comp de doué ori în diferitele părți ale bugetului; inse, dac indeparteza positiunile curinte și sumele compute de o ori, se va vedé numai decātu, că sumele principale multu mai mice. În fine, oratorele spune, că a studiat getulu cu de-a-menuntulu și s'a convinsu, că elu nu adevteratu, ci seduce numai publiculu cu privire la financiaria a țierei.

Dupa ce mai vorbescu raportorele comisiunii centrale Colomanu Széll, și ministrulu financelor Carolu Kapoly, ambii contra asertiunilor deputatului H cam'ra admite proiectulu de lege d'in cestiune de pentru desbaterea speciala.

La desbaterea specială, §-ulu 1, care cuprinde sume principale ale erogatiunilor, se primesce fără observatiuni.

Relativu la §-ulu 2, care specializeaza erogatiunile pa capitule, titule și rubrice și cuprinde erogatiunile pe afecirile comune, iè cuventulu Danielu Irányi, și una critica aspra a sup'r'a poliței esterne a guvernului. Oratorele e amicu alu păcii, și e de convicțiunea, că țiera să începa resbelulu numai atunci, candu e amenințat și atacat în interesele sale. Dreptu-ace'a nu, imputa vernului, că n'a prinsu la arme pentru a ajută pre Francontr'a Germaniei, ci pentru că nu a întrebuintiatu totu siunea pentru a lucră cu tota influență sa în favorulu țierei păcii. Guvernulu a lasatu să se inchiaia una pacea rumpe de către Franci'a Alsaci'a și Lotaringi'a. Oratorele nu privesce acēta pace de amenințatoriă pentru a pentru că prin ea se strica eculibriulu europenu; deace Franci'a remane și dupa perderea acestor provincie tere mare europene, éra Germani'a capeta în vestu punctu sangerandu, precum are degi unulu în ostu. Tote aceste inse pacea d'in cestiune e pentru ace'a de damnatu, pentru că dreptulu poterei brute, alu cuceririi, pune a sup'r'a dreptulu gintiloru. Guvernulu ar fi tratat să protesteze contra acestei păci, precum a facutu Anglia chiaru și cu pericululu, că acestu protestu ar fi avutu un atatu de putienu rezultatu practic, precum a avutu și Anglesu. Inse guvernulu n'a facutu neci unu pasiu pentru a apărá dreptulu gintiloru calcatu în pitiore, a conservá setiunea monarcei de potere mare și pentru a întervenî în favorulu păcii, d'in care cauza oratorele pune pre biurulu cam'rai merei urmatoriulu proiectu de resoluțiune, subscrisu de d'ulu și de cei-a-lalti membri d'in stang'a estrema:

„Cam'ra enuncia ca conclusu, că nu aproba condițiunile guvernului observate facia de resbelulu francesu-germanicatu la începutu elu nu si-a validat în destulu influență sa legitimă pe cale pacifică diplomatică în favoru restaurării mai de tempurie a păcii, și mai tardu pe moderarea condițiunilor de pace, și a numitu pentru

FOISSORIA.

Scurta istoria a societății iesuitiloru.

(Fine.)

Desființarea societății iesuitiloru prin pap'a.

În 3. febr. 1769 pap'a Clemente XIII. mori lovit de apoplexia. D'in acelu momentu iesuitii puseră totulu în miscare, ca să se alege unu papa d'in partid'ul loru. Ei candidasera pre cardinalulu Chigi, și lucrău pentru acestu-a d'și si nôte. Într'aceea regimelē celor patru staturi mai de frunte, cari esilasera pre iesuitii, au datu cardinalilor alegători să pricepa, că de voru alege de papa pre unu amicu ferbinte alu iesuitiloru, acelu-a va mai fi încă numai episcopu alu Romei, éra pentru staturile loru si-va asiedia fia-care câte unu patriarcu nazionale. Numai de acēta frica se învoi în fine majoritatea cardinalilor abié în 18. Mai, ca să alege de papa pre cardinalulu Giovanni Vincenzo Antonio Ganganelli, care éra cunoscutu atât ca mare adversariu alu iesuitiloru, câtu și de unu barbatu cu una țaria estra-ordinaria de caracter, carele prin nimicu nu se abateá dela convicțiunile sale.

D'in acelea zile ale lui Mai tota lumea stă cu luare-amente încordată, ca să vedă ce mesurē va luá în respectulu iesuitiloru pap'a de curundu alesu, care si-luă numele de Clemente XIV. Mai alesu Franci'a si începū a-lu

provocá și rogu, ca să desființeze societatea iesuitiloru. Inse pap'a Ganganelli cunoșcă pre iesuitii mai bine decātu oricare altulu, de aceea elu la începutu în locu de a-i persecutá, d'in contr'a, înca li se aréá binevoitoru. Elu adevca scia cu ce mórte morisera papii Sixtus V., Clemente VIII. și Innocentiu XIII. În fine, dupa meditatiuni mature, pap'a se decide și compuse elu însu-si cu dat'a d'in 21. iuliu 1773 acea bullă epocală, ce se începe cu „*Dominus et Redemptor noster*“, éra pentru ca să fia mai siguru de lucrarea sa, conchiamă una comisiune compusă d'in cinci cardinali, doi prelati și doi teologi renumiti, cari se adună pre fia-care d'în secretu mare și desbeteáu proiectulu bullēi d'in cuventu în cuventu. Acēst'a țienū până în 16. aug. în care d' pap'a o subscrie cu mare curagiu, inse pre candu subscriá, dfece către membrii comisiunii: „Cu acēst'a eu mi-subscriu și diu' a mortii mele, care va vení câtu mai curundu.“

În aceea-si d'în 16. augustu sér'a, pre la optu óre, gard'a papei fū comandată a ocupá tóte părțile collegielor si ale caselor societății iesuitice, în data apoi venira comissarii papali, câte unu prelatu și câte unu notariu, pentru ca să iè în sema tóte averile conventelor iesuitice, cum si archivele. Membriilor societății li s'a datu voia a remané séu ca preoti, inse sub jurisdicțiunea preotfmei de miru, séu a eșt în lume, cum se dfece a se secularisá. În ambele casuri li s'au asecurat pensiuni pre vieti'a. D'in contr'a, Laurentiu Ricci, generariulu loru și unu asistente alu lui fusera pusi sub custodia strinsa si le luara juramentu, că voru aréá si dá afara tóte colossalile averi, câte se afla în bani numerati.

Lumea scie, că pap'a Clemente XIV. Ganganelli, mori în 22. Sept. 1774 de veninu numitu Aquetta, care se pre-

pará în Apuli'a și în Calabri'a. Acelu veninu e facutu plante, care se pote dá în portiuni accomodate dupa o nismulu fia-carui-a, și înca asie, ca nefericitulu invenit să nu móra d'intru una-data, ci să sufere septemane și întrege, până ce corpulu i-trece succesive în putred; Ganganelli s'a sentit' reu mai întâiu în septemana p melor d'in 1774, dupa aceea a si d'isu medicului senu casa, dr. Matteo, că elu se sente intoxicatu, éra acestu visitandu-lu cu multa attentiuone, recunoscu că veninulu e în organismulu papei. Mai pre urma i-cadiuse și perulu, unghiiele dela mâni începusera a se clatiná. Fiindu inse forte tare de natura, o mai duse cu morbu până în 16. febr. 1774.

Iesuitii în Austria. Imperates'a Mari' resia, care pre câtu éră de buna la anima, pre atata si de bigotta și robita cu totulu de iesuitii, n'a voitu, mai bine nu a cutezatu să-i deparțeze d'in curtea s'a si imperiulu senu neci chiaru atunci, candu fiu-sen Iosifu și ministrulu primariu Kaunitz i produsera probe invede ca până si confessariulu ei, adevca iesuitulu nemtiescu Hamer, a tradatu la straini unele secrete de stat, pre elu neci decum nu le potuse audi de aiurea, decātu nu dela imperatesa, si dela aceea încă numai în scaunulu turisirei. În fine scrisse însu-si pap'a Ganganelli imperates' aretandu-i pre largu tote causele, pentru cari societ' iesuitiloru trebueá să se desființeze. Atunci se induplecă si peratés'a abié, essecutiunea inse a fostu neasemenat' blanda decātu în alte staturi. Essemplulu Mariei Teresiei imitatu si de Catarin'a II., ea suferi pre iesuitii în Polon éra imperatulu Paulu i luá sub protectiunea sa, intru acat' câtu se pote sustiené cu totu dreptulu, că societatea iesuitiloru

*) Vedi Nr. 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 și 27 ai „Fed.“

Peșta, Vineri, 24/12. marș Lotarin-

Asociația Redactorilor

Un grup de redactori, reprezentat de unii si adunati în sala de ședințe, au prezentat un raport asupra activității și au cerut să se stabilească titlul propriu al asociației. În acest scop s-a discutat asupra cuvintelor „redactori” și „asociație”. După aceia, comitetul a prezentat proiectul de conținut și afirmațiile deputatului L. Frankl, deși acesta nu a fost prezent la ședință.

Ernesto Simonyi citează un pasaj din cartea sa „La Anglie”, în care se vede, că Thiers n'a putut să câștige președinția la război. După aceia, comitetul a prezentat proiectul de conținut și afirmațiile deputatului L. Frankl, deși acesta nu a fost prezent la ședință.

Coloman Tisza, combatându-și afirmațiile deputatului Irányi și Simonyi, își exprimă părerea de rău, că războiul s'a terminat în un mod atât de trist pentru Franța. Oratorele ar fi dorit, ca Prusia să se fi retrădat în pretențiile sale, și să se nu fi mersu până acolo încât să reușite ur'a națională între ambele părți belligerante până la gradul, care face imposibile veri-ce condiții. Dar aici, unde este vorba de interesele țării, simțurile personale nu potu avea nici un pond, și oratorele este constrinsu a aprobá politic'a observată de guvern.

Emerich Iyánka face una observație scurta cu privire la recunoșterea „imperatorului germanu” și nerecunoșterea republicii franceze, și cu această ședință se încheia la 2 ore d. m.

Biserica și Diurnistica română.

Se afirma, că conchiamarea congresului bisericei române gr. cat. n'ar fi de departe de realizare. Da, ar fi temerar să se vindece cellu pucinu una d'între multele noi probleme care s'au ridicat; pentru că destul furemu remunerati numai cu salarii și nedreptăți pentru devotamentul nostru de ordine. Legile constituționalismului înanguratu în 1867 nu cuprind n'ice una bine pentru noi, ba multe d'între ele sunt create tocmai în detrimentul existenței și prosperității noastre: ast'a o știu toti câți nutrescu conștiința de romani. Asta împregiurare ne-a facutu pesimisti și numai cu greu potemu crede, că egoismulu nesătiosu allu stăpânitoru nostru se descinda până la a comite unu act de răutate pentru noi, recunoscundu vecheurile drepturi alle bisericei noastre.

Dacă domni dillei voru ajunge înse a-si calcă firea și ni voru dá ocaziune pentru a ni asigura autonomi'a bisericei, pentru a regulá trebele ei negrigită până acum, și pentru a procura una sorte mai buna cauzelor noastre scoarțe: vine la noi rindulu d'a scărmená si direge, pre calle publice și private, cestiunile ce voru fi a se deslegá în acel congresu atâta de multu doritu. E dreptu, că lucrările

unor mai târziu a reinviatu și s'a întinsu preste Europ'a d'în Rusia. Ast'e se întâmplă une-ori lucruri, cari abie se potu explica. Cu ocaziunea desfășurării societății ieiștilor în Austria și Germania s'au aflatu mari averi la d'înșii. Ast'e de ea. conventulu dela Ingolsadt avuse imobile în valoare de trei milioane florini și mai bine; celu d'în München și mai multu. În München se făcu și una descoperire feroasă. Unu-spre-diece schelete de omeni îmbracate în uniformă de ieșim, legate cu lanțuri, se află în una boltă suterana. La unu locu se află unu crucifixu, care sarutatu fiindu, s'aridă d'în elu unu pumnariu, care injunghiá pre sarutatoriu. Se mai află și unu palosiu de carneice (hoherin) cu inscripționea înfricosiată: Hoc ferrum centum et decem reis capita demessuit. Adeca: Acestu feru a seceratu capetele dela nna sută și dieci vinovați.

Reflexiuni și fine. Pote fi că s'ar cere, că mai înainte de a pune capetu acestei spicuri istorice, să mai adăgemu câte-va cuvinte înca și d'în istori'a ieișitismului restauratu asié precum se află acela-a în timpurile noastre în deplin'a sa activitate, și asié precum elu s'a manifestatu prin faptele sale de înaintea ochiloru nostri la câte-va ocaziuni, precum a fostu de es. concordatul, aser-virea episcopiloru și subjugarea clerului, crearea de unu vice-dumnediu, în fine împingerea lui Napoleonu III. și cu elu a Franței în abissulu ferosu (fioresce ac'est'a d'în reu caldu, că-ci scopulu ieișitiloru fucesse cu totulu altulu.) Noi înse credemu, că scopurile principale pre cari ni le-amu propusu îndata la începutulu acestor cercetări, lu-

congresului bisericei române gr. or. sunt înaintea noastră și ni potu servi încatu-va de îndreptariu. Eu credu înse, că nu va fi inoportunu, ca organele noastre de publicitate să deschida unu nou cursu pentru ventillarea acellor cestiuni vitale, ce au să preocupe sollicitudinea congresului nostru. Rolulu primu între aceste cestiuni (dupa organizarea constituțională a autonomiei bisericei noastre) se va căveni în totu casulu cauzelor noastre școlare; de-ora-șe legea ungureșcă pentru instrucțiunea publică se grabesce forte tare spre a derime ace'a ce sudorea și sacrificiele romaniloru construissera pentru luminarea poporului romanu. Este adevăratu, că cele mai multe d'între scolele noastre sunt miserabile, dotate și provedute reu (dupa cum s'a accentuat cu dorere, de multe ori în diurnistica noastră), și se potu asemena unui copillu bolnavu: legea de instrucțiune aveá să li-fia mediculu; acestu medicu nu fu înse destinatu a vindeca pre bolnavulu nostru, ci a lu-ucide. Guvernulu ungureșcu vre să nimic'esca scolele confessionali și să ni dea institute de statu. Aceste institute înse n'au și elle ore confessionale lor? Ba da! vedemu că sunt confessionali și confessionale lor este „magiarisarea”. Noi, romanii, platim dare grea, d'în care statulu sustiene scolele și inspectorii confessionale; era scolele de confessione nostra nu capeta nice una pará din cass'a statului ingrasiată cu sudorile romaniloru; ba chiaru sunt atacate și persecutate, cu cea mai silnica intoleranță, ca nise institute eretice; par' că amu traf în evulu mediu! Nu este ac'est'a ore un'a d'între cele mai cinice nedreptăți?

Congresulu nostru va ave' d'ara să afe mediu-locele necesare pentru conservarea și provederea scoleloru confessionali. Biserica noastră trebuie să porte cu devotamentu rolulu său sacru secularu d'a servi dreptu scutu și adăpostu naționalității noastre, care mai că n'are asta-di altu rãdnu afara de altarele romane. Missiunea sântă a preotimii romane este totu ace'a d'în timpurile lui Sava, Clein, Majoru, etc. Raportele noastre facia de pericolele ce amenințã existența poporului romanu sunt totu acele d'în epoc'a acestor martiri ai romanismului.

Congresulu nostru va trebui mai departe să se intereseze de sorte fonduriloru noastre, create pentru scopuri filantropice, pentru monumente, etc. Ofertele noastre publice facute mai de multu și în timpurile mai noue, nu se potu întrebunții asta-di mai bine de câtu în favorulu culturai noastre naționale.

Se pote, că adi-mane parlamentulu ungureșcu ne va surprinde cu una noua lege electorală, conformu carei-a numai acei ce voru sc' cet'i și sc'ie voru pot' să si-erșce dreptulu d'alegere. Congresulu nostru are d'ara să se ingrig'esca de instrucțiunea adultiloru. — Una despusetiune d'în anii trecuti a consistoriulu gherlanu prescrieá, că numai acei tineri să fia admisi la cununia, cari voru aretá câti-va pomi plantati și oluiti de manile loru proprie. Nu s'ar pot' ore luá una asemenea regula și în favorulu culturai poporului nostru? Consistoriele noastre n'ar pot' ore elle decretá cum-că, de la unu tempu anumitu, numai acei tineri se voru pot' împartes' în sacramentulu casatoriei, cari voru sc' cet'i și sc'ie? Noi sperám multu în eficacitatea unei asemenea despusetiuni.

Bine ar' fi, dacă congresulu nostru ar' creá mesur'e câtu mai eficace și pentru a esilá d'în sinulu bisericei noastre spiritulu papismulu ieișiticu-absolisticu. Am esperiatu cu dorere, că acele spiritulu funestu a apucatu degiá a se incuibá și a produce urmări triste în unele d'între eparciile noastre. Biserica noastră trebuie să fia națională, umana și liberală; era nu legănilu despotismulu și allu

vomu fi ajunsu până aci: falnariu în manile acellor-a, cari voiescu lumina în acelea părți ale istoriei noastre, în cari iesuitii au jocat u rol de mare importantă; totu-una-data ni se pare, că amu datu indemn u spre unu studiu mai departe, în acestu ramiu importantu alu istoriei.

Acei-a d'între noi romanii, cari cunosc u și alte limbe, și-potu înavut' cunoșcintiele loru despre iesuiti și iesuitismu cu destula usoretate. D'între operele mai noue însemnám ac' numai unele.

Bibliographie historique de la Compagnie de J'esus, de Carayon. Paris, 1864.

Geschichte der Jesuiten in Deutschland, von Sugenheim. 2 Bände. Frankfurt, 1847.

Die Jesuiten. Vollständige Geschichte ihrer offenen und geheimen Wirksamkeit von der Stiftung des Ordens bis jetzt. Von Theodor Griesinger. 2 Bände. Stuttgart, 1866.

Noi pre acestu auctoru lu-consultaramu mai cu de-ădinsulu, d'în cauză că, de-ș elu este inspiratu de ura mare a sup'r'a societății iesuitiloru, are înse de alta parte meritulu eminent, că pre langa ce possede cunoșcintie vaste preste totu în istori'a eclesiastică, apoi istori'a specială a iesuitiloru o a compusu dupa studiu îndelungatu, scosu d'în unu mare numeru de fiantane, câte au esitu la lumin'a dillei în timpurile mai de încoce.

Iuliu, 1869.

G. Baritiu.

servilismulu. Biserica noastră are să-si creșca apostoli adevărați, buni, luminați în spiritulu evangeliulu nefalsificatu allu mantuatoriulu nostru; era nu farisei, tirani și selavi. A essoperá una fericită cointelegere între guvernale bisericele noastre gr. cat. și gr. or. în tote cestiunile comune, dar' mar alesu în respectulu parocieloru micste și în favorulu scoleloru comune pentru ambe confessionile romane: va fi una chiamare d'între cele mai salutãre alle congressului nostru. Concordia parvae res crescunt, discordia maximãq dillabuntur: este unu adevuru eternu.

A castigá d'în fondulu catolicu pentru religiune și studie partea cuvenită bisericei romane gr. cat. se subintielege, că va fi un'a d'între primele detorițe alle congressului nostru. Că-ci altu-felu, ce folosu amu mai avé asta-di d'în unirea noastră cu Rom'a?

Congresulu nostru bisericescu va ave' a se compune d'în preoti și mireni: trebuie să ne ingrigim de cu buna vreme, că membrii lui să fia omeni luminați și petrunși de spiritulu intereselor noastre bisericescu-naționale, să cunoșca esigentiile noastre pre terenulu bisericescu-scolaru și să scia descoperi mediu-loce corresponditorie acellor esigenti. Regenerarea cauzelor noastre bisericescu-scolare v'a depinde în mare parte de la calitatea elementelor, d'în cari se va constitui corpu autonomiu allu bisericei noastre.

În fruntea acestor ștre amu pus, alatură cu biserica, diurnistica română. Limb'a noastră, eschisa d'în legialativ'a, d'în biurourile guvernulu și d'în salonele municipioloru patriei noastre, este reprezentată și cultivată mai numai prin organele noastre de publicitate.

Dacă aceste organe, gazetele românești, nu ni-ar procura altu bine de câtu numai conservarea și cultivarea limbii noastre — cellu mai scumpu odor allu nostru, ultim'a garanția a existenței noastre naționale, — chiaru și în acestu casu inca amu fi detori să ni intr'unim tote poterile pentru a face, că elle să prospereze. Dar' cunoșcemu rolulu eminentu ce literatur'a periodică lu-implenesce într'u desceptare și fericire unu popuru; șcim u, că diurnistica este propagatoriulu cellu mai activu allu luminei și promotoriulu cellu mai eficace allu activității și progresului unei națiuni; ea pote fi cass'a de pastrare și fructificare a totorur ideelor mari și aspirațiilor sacre; ea pote respici muntii de întunecime ai ignoranței și prejudețiilor, topesce glia-cia indiferentismulu mortiferu; d'înșã apropiă d'olalta spirite și simțimentele; ea e coptorul, în care opiniunile singuratece se contopescu, se purifică și producu spiritulu publicu, opiniunea publică; ea tiene în mană cumpen'a justiției, combate nedreptatea și abuzulu, apără și valideză drepturile poporului său.

Aceste sunt considerațiunile, cari trebuie să însufle fia-carni romanu adevertatu conștiința detoriei d'a imbraci-siá cu caldura existenței și înflorirea literaturai nostre periodice. Sunt inca și asta-di provincie romane, în cari abonantii și lectorii gazetelor romane sunt „rari nantes in gurgite vasto.” Se scie înse, că în aceste provincie nefericite ignorantia și indiferentismulu împedecă, paralizează orice încercare de progressu. Unu omu ignorant necum să contribuiesca ce-va la salutea publică, dar' nice sie-si nu scie să si-ajute chiaru și în cele mai neinsemnate d'între necasurile vietiei.

Să lucrăm daru toti, câti șcim u ce este literatur'a periodică pentru unu popuru, să lucrăm d'în respoteri, pentru-ca domenu ei să aiba la noi una sferă câtu mai largă, abonantii și lectorii câtu mai numerosi. Facundu ac'est'a, vomu servi progresulu și prosperității poporului romanu.

S. B.

VARIETATI.

*(Societatea teatrală) a junimei romane studioșã la gimnasiulu rom. cat. d'în Clusiu, va mai delectá domineca, în 26. martiu a c. pre onorab. publicu romanu d'în locu și giuru, prin reprezentarea piesei: „Lipitorele Satulu”, drama în 4 acte de Dlu Vasiliu Alesandri, la care productiune prin ac'est'a se și invita cu tota onorea. — Venitul e destinatu pentru vestminte bisericesci.

*(Reflexiuni la protestulu lui Napoleonu.) „Journal des Debats,” recensandu protestulu ex-imperatorulu Napoleonu contr'a detronisării dinastiei sale prin adunarea națională, între altele dice: „Napoleonu III. și-inchipuesce, că Franța are inca pentru prizonierulu d'în Wilhelmshöhe aceea-si simpatia fatală, care a avutu-o pentru prizonierulu d'în Hamu. Elu și-uita, că între plebiscinele de cari face mențiune și contr'a caroru-a se radica, este unu resbelu nebunaticu, pre care l'a început elu cu una usuretate criminală și l'a purtat cu una orbia neexplicabilă. La alegerea de presedinte în 10. decemvre 1848, Louis Napoleonu a fostu pentru Franța numai nepotulu și eredele lui Napoleonu I; cu ocaziunea plebiscitulu, prin care s'a restituitu imperiulu, alesulu d'în decemvre a reprezentatu imperiulu în modu solemn u ca pre simbolulu păcii. Acum înse numele Bonaparte nu însemnă pentru Franța alta-șe, decâtu resbelu eternu, perderi, invasiune și imbutatirea parlamentulu cascigatu și conservatu de Burboni, Republica și de Ludovicu Filipu. Se mai pote ore Napoleonu III. într'adeveru asié de tare amagi, încatu să credă, că numele său mai are încă vre-o umbră de popularitate?

ROMANII

si

CONSTITUTIUNILE TRANSILVANIEI

de Dr. Ios. Hodosiu.

Opu istoricu-politicu, a iesitu de sub tipariu in editiune nuă, corrèssa si augmentata.

Prețulu: 50 cr. sêu 1 leu n.

Doritorii de a-lu avé, sêu cari ar' binevoî a se insarcinâ cu distribuirea la mai multi cumperatori, binevoiesca a se adressâ la autorele in Pest'a, Schulgasse Nr. 1.

De la 10 esemplarie cumperate de-o data, se da 1 esemplariu gratis.

Sciri electrice.

Parisu, 17. martiu. Mane se voru inarmâ mai tote regimentele. Diurnalele ascepta, ca guvernulu sè iè mesure energice contra rescolatorilor d'in Montmartre. — Generalulu Mac Mahon se retrage in vieția privata, dar' este resolutu a spriginî guvernulu dupa potintia.

Parisu, 18. martiu. Generalulu Mac Mahon a sositu aici. Gard'a nationale a pusu man'a pre nesce cara cu munitiune, cari erau destinate pentru fortulu Ivry. Unu circulariu provoca pre generali si coloneli a intruce disciplina cea mai stricta. — „Electeur libre“, foia lui Picardu, combate ideea resbunării; este una ratecire, dîce mentiunat'a foia, a privi istoria lunei ca pre unu sîru de resbunări reciproc.

Petropole, 18. martiu. Mai multe nai de resbelu au primitu ordinu de inarmare. — Se crede, cã acelea, conformu decisiunilor conferintiei d'in Londonu, sunt destinate pentru Marea-Negra, dupa ce mai antâiu se va fi intielesu cu Port'a, ca sè nu li impedece trecerea prin stremtoarele de mare.

Londonu, 18. martiu. Proglie se reintorce câtu de curundu in Franci'a spre a participâ la desbaterile Adunării, pre carea Thiers, dupa discussiunea cestiunilor financiare, o va amênâ sêu pote o va chiaru disolve.

Cassel, 18. martiu. Napoleonu trece mane prin Giessen ei Coloni'a (nu prin Frankfurt) spre Londonu.

Brussele'a, 18. martiu. Lussemburgianii, cari locuescu in Parisu, sunt in ajunulu de a fi scosi afara.

Berolinu, 18. martiu. Generalulu Vrangeli adusu tiarulu germanu una scrisore de felicitatiune de la tiarulu rusescu. — Una parte a truppeloru, cari se aflau gat'a de reintorcere, primira ordinulu sè stèe pre locu, er' corpurile de armata, cari se mai afla inca in giurulu Versaliei, fure avisate a-si schimbâ frontulu spre Parisu, ceea-ce nu va sè insemne alt'a, decâtu una amenintiare pentru persecutiunile, caroru-a sunt espusi nemtii d'in Parisu.

Parisu, 18. martiu. Faron fû blocatu cu 300 fetiori in Montmartre; mai multi ofiçieri fure prinsii; generalulu Paturel primî una contusiune. Una multime mare de gardisti nationali tienu impresoratu murulu d'in Montmartre. Gruppe de soldati de linia nearmati fraternizeza pre arade cu poporatiunea, intre esclamări de: Traiesca republic'a!

Parisu, 18. martiu, sér'a. Diariulu „Avant-Garde“ comunica: Insurgentii d'in Montmartre impuscara pre generalii Lecomte si Thomas; statulu generalu alu lui Vinoy se retrase cu tote truppele de linia si cu gendarmeri'a pre tiermurulu stangu alu fluviulu Secuan'a, si incredintâ gardiei nationale restituirea ordinei; boltele sunt inchise; in suburbie s'au radiecatu barricade.

Parisu, 18. martiu, sér'a. Situatiunea e in continuu incordata si nesigura. Autoritatea militaria retrage truppele d'in suburbie inimice; generalulu Faron i-a succesu a se eliberâ, unu ofiçieriu d'in statulu generalu fû ucisu si generalulu Paturel ranitu. In Montmartre, Belleville si St. Antoine s'au radiecatu barricade; truppele luara 40 tunuri d'in Montmartre, d'intre cari insurgentii reocupara cinci. Una proclamatiune noua a guvernului, emisa câtra gard'a nationala, demintiesce faim'a, cã guvernulu prepara una lovitura de statu. — Una proclamatiune a ministrului de interne provoca gard'a nationala a prinde armele pentru salvarea republicei de anarcia.

Florenti'a, 18. martiu. Camer'a terminâ desbaterile a sup'ra legeri de garantia, si aprobâ ordinea dîlei propusa de Manini si asceptata de

ministeriu, cîn u, 16. martiu. Ducele de B. guvernulu indinulu sè subsemneze protocolu, ace'a urmâ urdinulu a sositu numai cu dînei dîlei pro te de inchiaiarea siedintiei despusetiunilor cu 16. martiu. „Monitoriulu“ potu fi obiectulu ministeriulu de interne a guvernulu respinse acêsta, cîn u, cã serea se va continuâ luni. Senatululu confirmaterea a sup'ra reorganizării armatei.

Parisu, 19. martiu, demaneti'a. Dîce constata, cã generalii Lecomte si Clement Thiers fure impuscati de insurgenti.

Parisu, 19. martiu. Comitétulu centralu emise d'in hotel de Ville doue proclamatiuni minante, prin cari provoca poporulu la alegemunale si promite, cã dupa alungarea guvernul tradatoriu si va repune mandatulu in mânilorului, pentru ca acestu-a sè fundeze aderepublica.

Wilhelmshöhe, 19. martiu. Napoleonu plecâ de aci si va fi insocitu de cîn u Mons pâna la confinie.

Parisu, 19. martiu. Scirile d'in Versali'a de la 19 c. spunu, cã toti membrii guvernul s'au intrunitu; 40.000 soldati s'au concentrat compand'a lui Vinoy; siefi auctoritatiloru si mandantii armatei au sositu; auctoritatile d'in partemente sunt avisate, a esecutâ numai ordines guvernului d'in Versali'a.

Parisu, 19. martiu. In giurulu hotel de Ville stau inca baricadele; poporatiunea linisita. Comitétulu centralu a instalatu comitè provisorie in tote primarile si a ocupatu mîriale si officiulu telegraficu. Se dîce, cã generalulu Chancy, care sosl ieri ser'a in Parisu, fû arestât. — Una proclamatiune d'in Versali'a câtra totu fructii, procurorii generali, câtra generali si primari orasieloru dechiara, cã singuru guvernulu Versali'a este legalu, si cine se alatura la giurulu insurrectionale se va privi de rebellu. di sera se va tiené in Versali'a una adunare vata a totoruru deputatoriloru presentii.

Viena, 20. martiu. Andrassy si Lónyay au conchiamarca delegatiuniloru pre 22. maiu. Serenemtiesca de invingere d'in Baden, langa Viena, conturbata prin escesse; participatorii trebuia fuga; ospetari'a fû asaltata si statu'a Germanic stricata.

Parisu, 20. martiu. Rebellii striga: Versali'a! — Cadavrele celoru doi generali puscati s'au espusu in publicu. Lutier, fostu cîeru de marina, se subscie „Comandantulu premu alu gardei nationale.“

Roma, 20. martiu. Pap'a dîce in una sore adresata cardinalulu Patrici, cã garantie le ofere Itali'a pentru sustienerea independetiei sale prentiesci, sunt absurde, seducatoru ironice. Preste totu aceste garantie nu sunt de ce, decâtu nesce concessiuni; beseric'a insempote fi concessionariu si de aceea trebuie respinga cu tota resolutiunea.

Petropole, 20. martiu. Foiele officiiale, in frunte cu organulu guvernului, continua a numi resultatulu conferintiei d'in Londonu unu triumfu pentru Russi'a si pentru caus'a populoru nemtiesci s'a sistatu si fortulu St. D. s'a ocupatu de nouu; de asemene si garnisonu d'in forturile nordice au primitu intariri, ne Truppele de linia s'au retrasu d'in Parisu in saill'a. E probabilu, cã Parisulu se va ocupâ cu truppe nemtiesci.

Versali'a, 20. martiu. Guvernulu Thiers sunt aici. — Comandantele insurgentii se chiama David, care se numesce generalu. Comitétulu centralu alu revolutiunariloru si-are redintia in hotelulu de Ville. — Diariele rosii dechiara, cã impuscarea generaliloru Lecomte si Thomas s'a esecutatu fâra autorisarea comitetulu centralu.

Florenti'a, 20. martiu. Una depesiduariulu „Italie“, primita d'in Tunisu, comunicat Differinti'a intre Itali'a si Tunisu s'a complanbeiu Tunisu a suscrisu conventiunea inchiatu.

Viena, 21. martiu. Dupa unu telegramu parisianu alu diariulu „Neue fr. Presse“, retragea truppeloru nemtiesci s'a sistatu cu totu

Burs'a de Viena de la 20. martiu 1871.

5% metall.	58.30	Londra	125.30
Imprum. nat.	68.15	Argintu	123.—
Sorti d'in 1860	95.70	Galbenu	5.90
Act. de banca	727.—	Napoleond'or	9.90
Act. inst. cred.	267.—		

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMAN.

** (Una reprivire a sup'ra resbelulu francesu-prussianu.) Foi'a oficiale prussianu comunica, cu privire la resbelulu degiã inchiaiatu urmatoriele date interesante: Resbelulu s'a indicatu, in 19. iuliu 1870 si a duratu pâna in 16. fauru 1871; adeca preste totu a duratu 210 zile. In 26. iuliu tota armat'a germana a fostu mobilisata. Pre fia-care dî se transportau la confinie 40.000 fetiori. Resbelulu adeveratu a duratu inse numai 180 de zile. Armatele germane au reportatu in acestu tempu 156 de loviri mai mice sêu mai mari, 17 lupte mari, au ocupatu 26 cetâti fortificate, au prinsu 11.650 ofiçieri si 363.000 fetiori, au luat 6700 tunuri si 120 aquile si stindarde. In genere cadu asié-dara pre fia-care luna 26 loviri, 3 lupte, 14 cetati, 1950 ofiçieri, 60.500 soldati, 1110 tunuri si 20 aquile sêu stindarde. In fapta inse in augustu s'au reportatu 13 loviri, 8 lupte si s'au ocupatu 4 cetati; in septemvre 13 loviri si 4 cetati; in octomvre 37 loviri si 3 cetati; in novembre 15 loviri, 2 lupte, 7 cetati; in decemvre 30 loviri, mai multe lupte si 2 cetati; in ianuariu 48 loviri, 3 lupte mari, 5 cetati; si, in fine, in februaru una cetate. Asediulu Parisulu a duratu 130 de zile, in care tempu s'au intemplat 22 de eruptiuni mai mari. Asemenea s'au intemplat in decursulu resbelului si trei lupte maritime. — Aceste sunt liniamentele principali ale marelui resbelu.

** (Productiunea si esportulu de zaharu alu Austriei in anululu 1870.) In anululu trecutulu s'au intrebuintiatu in Austri'a, afara de Ungari'a, 20,497,010 centenarie de napi pentru productiunea zaharului. Cu totulu s'au produsu 3 1/2 milioane centenarie vamale, d'intre cari s'au esportatu 468,209 centenarie.

** (Dupa inchiaiarea paciî între Franci'a si Germani'a), marile poteri europene, impartite dupa poporatiune si teritoriu, cuprindu urmatoriu locu: 1) Rusi'a europeană cu 100.285 mile patrate si cu 69,379,500 locuitori (an. 1866); 2) Germani'a: 9,901 mile patrate cu 40,148,209 locuitori (1867); 3) Franci'a: 9,588 m. p. cu 36,428,548 locuitori (1866); 4) Ostrunguri'a: 10,780 m. patr. cu 35,941,592 locuitori (1869); 5) Britani'a-Mare: 5,732 mile patr. cu 30,838,210 locuitori (1869); 6) Itali'a cu Rom'a: 5,376 mile patrate cu 26,470,000 locuitori (1870).

** (Bibliografia). In Sabiu a estu de sub tipariu una brosiura mica, intitulata: „Epistol'a unui romanu transilvanu câtra unu amicu alu sên in afaceri eclesiastice si scolastice.“ Tiparita ca manuscriptu.

** (Orasiulu Craiova), in Romani'a, a marturitu si elu simpatiele sale pentru nenorocirile Franciei. — Unu francesu domiciliatu in orasiu, d. Raymond, a organizatu unu concertu in favorulu compatriotiloru sêi raniti sêu prisionieri in Germani'a. Publiculu craiovenu s'a grabitu a profitâ de acêsta ocaziune spre a concurâ la una fapta de binefacere si a esprime sentiemintele de gratitudine de care sunt animati toti Romanii. — Acêsta serata a produsu una suma de noue sute franci, cari s'au si innaintatu consulatulu generalu alu Franciei la Bucuresci, pentru a fi adresata comitetelor insarcinate cu distribuirea subscrieriloru de acêsta natura între nenorocitele victime ale resbelului. „Romanulu.“

Contribuiri.

pentru fondulu teatrului si alu Academiei romane.

D'in Barasèu (Tölgyes) in Transilv. ni-s'a tramisu prin D. Ioanu Spiriu, primariu comunalu, 30 fl. 10' cr., d'in cari jumetate pentru fondulu Academiei rom. era cealalta jumetate pentru fondulu teatrului nat. rom. Contribuitorii sunt urmatorii onorabili locuitori d'in Barasèu;

N. N., Ioanu Spiriu, Petru Ionescu, not. com., Demitru Scorasiu, Vasiliu Costea, Mihailu Olariu, Simeon Olariu, câte 2 fl. — Lupu Crusitu, Ilie Fetelen, Giorgiu Crusitu, jun. Vasiliu Frassinariu, Vasiliu Stapu, Anastasiu Giorgiu, Lazaru Iacobu, Ionitia Ursacu, Giorgiu si Grigoriu Citeriga, câte 1 fl. — Giorgiu Crusitu, sen. Massimu Hanganu, Gavrilla Giangalau, Ionitia Druga, Ionu Filimon, Simeonu Frassinariu, Demitru Crusitu, Ionu Crusitu, Simionu Tiepisiu, Ilie Ungureanu, Gavrilla Ungureanu, Gavrilla Moldovanu, Ionu Hergianu, Petru Bilboreanu, Dumitru Pascu, Ionu Naforeanu, câte 50 cr. Sum'a 30 fl. 10 cr. v. a. D'in cari 15 fl. 5 cr. s'a transpusu la comitetulu teatr. nat. era 15 fl. 5 cr. s'a tramisa la Comitétulu Asociatiunii Transilvane, in Sabiu, la adress'a Dni Capitaniu Stegiaru, Cassieriulu societatii. NB. Zelosii collectanti pentru fondulu Academiei rom. sunt rogati cu asta calle si una data pentru totu deaun'a, cã in viitoriu sumele adunate pentru fondulu academiei sè binevoesca a le tramite de a-dreptula la comitetulu susu numitu carele administredia acellu fondu, sêu daca voru preferâ la cutare persona, atunci la D. Capitaniu Stegiaru, cã-ci tramitiendu-se aici, se facu spese desierte, cu speditiunea ulterioare pâna la Sabiu.